

***Про затвердження Програми збереження, вивчення та популяризації
Більського городища на період 2018–2022 років***

Керуючись пунктом 16 частини 1 статті 43 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», статтею 22 Закону України «Про місцеві державні адміністрації», Законами України «Про культуру», «Про музеї та музейну справу», «Про охорону культурної спадщини», «Про охорону археологічної спадщини», з метою збереження, вивчення та популяризації унікальних об'єктів культурної спадщини, розглянувши розроблений Полтавською обласною державною адміністрацією проект Програми збереження, вивчення та популяризації Більського городища на період 2018–2022 років, враховуючи висновки постійних комісій обласної ради,

ОБЛАСНА РАДА ВИРІШИЛА:

1. Затвердити Програму збереження, вивчення та популяризації Більського городища на період 2018–2022 років (додається на 19 арк.).
2. Організацію виконання рішення покласти на Управління культури Полтавської облдержадміністрації, контроль за його виконанням – на постійну комісію обласної ради з питань освіти, науки та культури.

**ГОЛОВА
ОБЛАСНОЇ РАДИ**

О.Ю. БІЛЕНЬКИЙ

Додаток
до рішення сесії обласної ради
сьомого скликання
від грудня 2017 року

**Програма
збереження, вивчення та популяризації
Більського городища
на період 2018–2022 років**

РОЗДІЛ 1.**Паспорт****Програми збереження, вивчення та популяризації Більського городища на період 2018–2022 років**

1.	Ініціатор розроблення Програми	Управління культури Полтавської обласної державної адміністрації
2.	Дата, номер і назва розпорядчого документа органу виконавчої влади про розроблення проекту Програми	Указ Президента України від 30.12.2013 № 717/2013 «Про додаткові заходи щодо державної підтримки культури і мистецтва в Україні»; Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.02.2016 № 119-р «Про схвалення Довгострокової стратегії розвитку української культури – стратегії реформ»; Розпорядження Кабінету Міністрів України від 19.07.2017 № 489-р «Про затвердження плану заходів з реалізації Концепції розвитку сільських територій» Стратегія розвитку Полтавської області на період до 2020 року
3.	Розробник та співрозробники Програми	Управління культури Полтавської обласної державної адміністрації Комунальна установа «Історико-культурний заповідник «Більськ» Полтавської обласної ради
4.	Відповідальний виконавець Програми	Управління культури Полтавської обласної державної адміністрації Департамент будівництва, містобудування і архітектури та житлово-комунального господарства Полтавської обласної державної адміністрації Управління інфраструктури та туризму Полтавської обласної державної адміністрації Комунальна установа «Історико-культурний заповідник «Більськ» Полтавської обласної ради
5.	Номер і назва операційної цілі Стратегії розвитку Полтавської області на період до 2020 року, якій відповідає Програма	Операційна ціль 2.4. Реалізація туристичного потенціалу регіону Операційна ціль 3.2. Розвиток сільських територій та периферії навколо малих міст
6.	Термін реалізації Програми	2018–2022 роки
7.	Етапи виконання Програми (для довгострокових програм)	Програма виконується в один етап
8.	Бюджети, з яких залучаються кошти на виконання Програми	Обласний бюджет
9.	Очікуваний обсяг фінансування Програми, всього	20 972,00 тис. грн.

	у тому числі за рахунок коштів:	
а)	державного бюджету;	20 972,00 тис. грн.
б)	обласного бюджету;	
в)	районного, міського, селищного (сільського) бюджету;	
г)	інших джерел фінансування	

Начальник Управління культури
Полтавської облдержадміністрації

Г.І. Фасій

Заступник голови –
керівник апарату Полтавської
облдержадміністрації

М.І. Білокінь

РОЗДІЛ 2.

Визначення проблем, на розв'язання яких спрямована Програма

Програма збереження, вивчення та популяризації Більського городища на 2018–2022 роки розроблена відповідно до:

Конституції України, законів України «Про місцеві державні адміністрації», «Про культуру», «Музеї та музейну справу», «Про охорону культурної спадщини», «Про охорону археологічної спадщини»;

указу Президії Верховної Ради Української РСР «Про ратифікацію Конвенції про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини» від 4 жовтня 1988 року № 6673-Х;

указів Президента України:

від 30.12.2013 № 717/2013 «Про додаткові заходи щодо державної підтримки культури і мистецтва в Україні»;

від 12.06.2015 №334/2015 «Про заходи щодо поліпшення національно-патріотичного виховання дітей та молоді»;

від 13.10.2015 № 580/2015 «Про стратегію національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016–2020 роки»;

розпоряджень Кабінету Міністрів України:

від 1 лютого 2016 р. № 119-р «Про схвалення Довгострокової стратегії розвитку української культури – стратегії реформ»;

від 19.07.2017 р. № 489-р «Про затвердження плану заходів з реалізації Концепції розвитку сільських територій».

Розроблення даної Програми обумовлене нагальними потребами щодо розвитку та популяризації пам'ятки археології світового значення – Більського городища.

Даний об'єкт культурної спадщини являє собою залишки величного протоміста скіфської доби. Воно ототожнюється з древнім містом Гелон, описаним «батьком» історії Геродотом. Територіально городище розміщене у межах Полтавської (Котелевський та Зіньківський райони) та Сумської (Охтирський район) областей. Його площа, за останніми підрахунками, понад 5000 га, протяжність фортифікаційних споруд – 36 км. Цілков справедливо пам'ятка визнана вченими найбільшим укріпленим поселенням Європи.

Уже більше 110 років на Більському городищі проводяться археологічні дослідження. Їх результати ствердно доводять, що пам'ятка була центром давнього державного утворення племен Дніпровського лісостепу за доби раннього залізного віку. Під час досліджень археологами виявлені рештки господарських та культових споруд, об'єкти промислового виробництва (характерні для занять залізобудування, бронзоліварною, гончарною та сільськогосподарською справами), численні ґрунтові та курганні поховання.

Результати вивчень Більського городища узагальнені в ряді наукових праць, у тому числі монографічних, увійшли до енциклопедичних видань світу.

Постановою Кабінету Міністрів України від 03 вересня 2009 року № 928 «Про занесення об'єктів культурної спадщини національного значення до Державного реєстру нерухомих пам'яток України» комплексу пам'яток

території і округи Більського городища надано статус національного (охоронний номер – 160018-Н).

З метою збереження унікального археологічного об'єкта, подальшого наукового вивчення, а також розвитку туристично-екскурсійної справи в його межах, XIX сесія IV скликання Полтавської обласної ради рішенням від 15.04.2005 року створила Комунальну установу «Історико-культурний заповідник «Більськ» (далі – заповідник «Більськ»).

Передувало цьому рішення XVI сесії XXIII скликання від 15.02.2011 року Полтавської обласної ради «Про організацію охоронюваної археологічної території «Більське городище». Ним визначено пам'ятки археології, історії, культури, архітектури та природи, що входять до складу унікального комплексу.

На сьогодні в межах Більського городища та в його найближчій окрузі вченими виділено близько 50 археологічних пам'яток (поселень, курганних некрополів і т.д.). На даний момент з них паспортизовано 18 од. Близько 80 % території городища залишається недослідженою.

Артефакти з досліджень Більського археологічного комплексу знаходяться в музеях України (Київ, Харків, Донецьк, Полтава, Опішне), Росії (Державний Ермітаж у Санкт-Петербурзі), проте на сьогодні не презентуються гідно полтавській громаді через відсутність музею власне на території городища. Крім того, протягом 12 років існування заповідника «Більськ» так і не було вирішено проблему забезпечення установи офісним приміщенням, у якому було б можна розмістити адміністративні кімнати, виставкові зали, фондосховище, архів, бібліотеку.

Наявних в заповідника «Більськ» ресурсів не вистачає для здійснення повноцінних пам'ятко-охоронних заходів, проведення широкомасштабних археологічних вивчень (розвідок та розкопок), розвитку туризму та екскурсійної справи, організації знакових культурно-мистецьких заходів на теренах непересічного об'єкта культурної спадщини. Однак, результати останніх археологічних сезонів ствердно доводять, що Більське городище по праву вважається археологічною перлиною старожитностей Європи. Знахідки з курганів 2016–2017 рр. (найбільш цінні за всю 110-річну історію вивчень пам'ятки) претендують на статус «відкриття року в Україні» та будуть окрасою будь-якого вітчизняного чи закордонного музею.

Програма дозволяє провести інноваційні зміни – відкрити на базі заповідника «Більськ» музейний комплекс державного значення та науково-дослідний центр, а також розвинути інфраструктуру шляхом розбудови Музею під відкритим небом, Алеї археологів, хостелу для туристів, всеосяжної презентації народних промислів, розробки різнопланових екскурсійних маршрутів для міжнародної туристичної промоції Більського городища. Передбачається вирішення питання транспортного забезпечення установи, у тому числі для проведення археологічних розкопок.

Програма має забезпечити більш сприятливі умови для розвитку сфери охорони культурної спадщини в межах Більського городища. Одне з важливих завдань – поповнення державної частини Музейного фонду України новими

небуденними археологічними колекціями з території пам'ятки, підтримка фондово-реставраційної діяльності заповідника «Більськ», розвиток процесу проведення землевпорядних робіт в межах древньої фортеці.

Очікується, що буде вирішено проблеми термінового дослідження об'єктів городища, розпайованих за категорією земель сільськогосподарського призначення, а також чітко визначено межі і режими використання пам'яток (поселень, могильників) у складі комплексу.

Програма також передбачає покращення ресурсного забезпечення, поліпшення матеріально-технічної бази заповідника «Більськ».

РОЗДІЛ 3. Визначення мети Програми

Обласна Програма розвитку історико-культурного заповідника «Більськ» була прийнята лише на період 2005–2009 роки. На далі подібні програми не приймалися.

Дана Програма передбачає повноцінне збереження, вивчення та презентацію в науковому та туристичному світах об'єкта археології (II тис. до н.е. – XVII ст.) – Більського городища.

Головна мета – досягнення збалансованого та стійкого розвитку заповідника «Більськ» як багатофункціонального інноваційного центру охорони, дослідження й музейної презентації найдавнішої культурної спадщини, а також всеукраїнського осередку зростання внутрішнього та в'їзного культурно-освітнього та екологічного туризму. Вона передбачає:

- створення сучасного Музейного комплексу Більського городища, забезпеченого інноваційним експозиційним обладнанням;
- розбудову унікального Музею під відкритим небом та Алеї археологів на території Більського археологічного комплексу;
- відкриття авторитетного вітчизняного наукового центру з вивчення скіфської доби, пізньоримської, ранньослов'янської й козацької епох для повноцінної роботи дослідників Більського городища;
- виконання комплексу умов для створення державного заповідника «Більськ» з подальшим наданням установі статусу національного;
- виконання умов для віднесення комплексу пам'яток території та округи Більського городища до списку Світової спадщини ЮНЕСКО в Україні;
- збереження і істотне поповнення музейних та бібліотечних фондів заповідника «Більськ»;
- впровадження сучасних інформаційних технологій і технічних засобів в роботі заповідника «Більськ» та експедицій, що працюють на Більському городищі;
- популяризація матеріальної культурної спадщини з відповідною інфраструктурою (хостел при музейному комплексі, приватні міні-готелі в с. Більськ та смт Котельва) Більського городища в музейних закладах України та Європи;

- здійснення комплексу дієвих заходів щодо боротьби з грабіжниками (т.зв. «чорними археологами») старожитностей Більського мікрорегіону;
- координація зусиль органів культурної спадщини Полтавщини та Сумщини щодо збереження, дослідження та презентації Більського городища;
- забезпечення дотримання лісогосподарськими підприємствами (установами, організаціями), які діють на території пам'ятки, норм та вимог охорони об'єктів культурної спадщини, у т.ч. шляхом укладання договорів сервітутів;
- збереження унікального рослинного світу в межах Більського археологічного комплексу, віднесення найбільш унікальних ділянок до категорії земель природно-заповідного фонду;
- розбудова туристично-атракативних місць на Більському городищі (фортечний мур міста Гелон, вежі, житлові та господарські об'єкти епохи раннього залізного віку);
- розвиток наукового, рекреаційного, пізнавального, паломницького, екстремального туризму на території Більського городища;
- популяризація історико-культурної спадщини Більського городища шляхом видання наукових робіт (монографії, збірники праць і т.д.) та туристично-презентаційних матеріалів;
- організація культурно-мистецьких масових свят (фестивалів, концертів, конкурсів-симпозіумів) на території Більського городища як передумова повноцінного та всебічного представлення самотутньої та героїчної історії Української Держави;
- налагодження контактів з бізнес-структурами, з науково-популярними медійними виданнями (каналами) України та зарубіжжя (Discovery Chanel та ін.) щодо популяризації Більського городища, розвитку туризму на його території та міжнародної промоції пам'ятки.

Місія Програми – збереження історико-культурної спадщини і природно-заповідного фонду комплексу пам'яток території та округи Більського городища, створення на основі його наукового вивчення значущих для Полтавщини, України та світового співтовариства культурних цінностей та висококонкурентних продуктів та послуг, здатних сприяти довгостроковому розвитку соціально-економічного розвитку територій Котелевщини та Зіньківщини.

Програма визначає стратегію розвитку і популяризації даної пам'ятки на 2012–2022 роки.

Додатковими цілями є розвиток культурних традицій Полтавщини, збереження вітчизняних історичних цінностей, створення максимально сприятливих умов для пізнання сторінок древньої історії пересічними відвідувачами, задоволення духовних і естетичних проблем екскурсантів, відродження та популяризація національної культури, організація більш повного, змістовного дозвілля й масового відпочинку населення.

РОЗДІЛ 4											
Напрями діяльності та заходи Програми збереження, вивчення та популяризації Більського городища на період 2018-2022 років, обсяги і джерела фінансування, строки виконання											
№ з/п	Назва напрямку діяльності	Перелік заходів програми	Строк виконання заходу	Виконавці	Джерела фінансування	Орієнтовний обсяг фінансування по роках, тис. грн					
						Всього	2018	2019	2020	2021	2022
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Напрямок 1. Поліпшення матеріально-технічної бази заповідника "Більськ"											
1.1	Розвиток Музейного комплексу на території Більського городища	1.1.1. Виготовлення проектно-кошторисної документації на реконструкцію нежитлового приміщення (за адресою: с. Більськ, вул. Миру, 10) під музей заповідника "Більськ" з адмін. приміщеннями та благоустроєм території.	2018	Управління культури облдержадміністрації, Департамент будівництва, містобудування і архітектури та житлово-комунального господарства облдержадміністрації, ІКЗ "Більськ"	Обласний бюджет	500,00	500,00				
		1.1.2. Проведення реконструкції нежитлового приміщення під музей заповідника "Більськ" з адмін. приміщеннями та благоустроєм території.	2018-2019		Обласний бюджет	Відповідно до проектно-кошторисної документації	Відповідно до проектно-кошторисної документації	Відповідно до проектно-кошторисної документації			
1.2	Забезпечення заповідника автотранспортом та спецтехнікою	1.2.1. Придбання транспортних засобів та спеціальної техніки	2018-2019	Управління культури облдержадміністрації, ІКЗ "Більськ"	Обласний бюджет	3100,00	1100,00	2000,00			
1.3	Створення належних умов для роботи наукових співробітників заповідника "Більськ" та археологічних експедицій	1.3.1. Придбання та оновлення комп'ютерної техніки, ліцензійного програмного забезпечення. Забезпечення роботи офіційного сайту заповідника	2018-2022	Управління культури облдержадміністрації, ІКЗ "Більськ"	Обласний бюджет	460,00	70,00	80,00	90,00	110,00	110,00
		1.3.2. Придбання сучасного музейного (виставкового) та бібліотечного й фондowego обладнання (вітрини, стелажи, шафи і т.д.)	2019-2020	Управління культури облдержадміністрації, ІКЗ "Більськ"	Обласний бюджет	750,00		500,00	250,00		
		1.3.3. Буріння свердловини для води на території Східного укріплення Більського городища - для забезпечення водою археологічних експедицій	2018	Управління культури облдержадміністрації, ІКЗ "Більськ"	Обласний бюджет	12,00	12,00				
		1.3.4. Придбання приміщення для службового персоналу заповідника та розміщення хостелу в смт Котельва	2018	Управління культури облдержадміністрації, ІКЗ "Більськ"	Обласний бюджет	1200,00	1200,00				

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
		1.3.5. Придбання будинків в с. Більськ для розміщення археологічних експедицій та розбудови садиб зеленого туризму	2018-2019	Управління культури облдержадміністрації, ІКЗ "Більськ"	Обласний бюджет	200,00	100,00	100,00			
		1.3.6. Проведення капітального ремонту в приміщенні для службового персоналу й хостелу в смт Котельва та будинках для роботи експедицій в с.Більськ	2018-2019	Управління культури облдержадміністрації, ІКЗ "Більськ"	Обласний бюджет	1200,00	600,00	600,00			
		1.3.7. Придбання тахеометра, іншого обладнання, туристичного спорядження і транспорту (у т.ч. моторолерів, велосипедів, байдарок, квадроциклів та снігоходів)	2018-2022	Управління культури облдержадміністрації, ІКЗ "Більськ"	Обласний бюджет	1335,00	570,00	470,00	150,00	70,00	75,00
		1.3.8. Преміювання працівників заповідника "Більськ" за роботу в складних польових умовах та вагомій здобутки в науковому й музейному напрямках діяльності	2018-2022	Управління культури облдержадміністрації, ІКЗ "Більськ"	Обласний бюджет	800,00	100,00	150,00	150,00	200,00	200,00
		1.3.9. Розширення штату працівників Історико-культурного заповідника "Більськ", забезпечення можливості оплати роботи сезонних працівників	2018-2022	Управління культури облдержадміністрації, ІКЗ "Більськ"	Обласний бюджет	1250,00	150,00	200,00	250,00	300,00	350,00
РАЗОМ						10807,00	4402,00	4100,00	890,00	680,00	735,00
Напрямок 2. Наукова та пам'яткоохоронна діяльність на території Більського городища											
2.1	Здійснення розвідувальних робіт у межах комплексу пам'яток території та округи Більського городища	2.1.1. Здійснення планових розвідок на території комплексу пам'яток території та округи Більського городища	2018-2022	Управління культури облдержадміністрації, ІКЗ «Більськ»	Обласний бюджет	200,00	40,00	40,00	40,00	40,00	40,00
		2.1.2. Проведення обстежень на пам'ятках Більського археологічного комплексу із застосуванням методу геофізичної зйомки землі	2018-2022	Управління культури облдержадміністрації, ІКЗ «Більськ»	Обласний бюджет	600,00	100,00	100,00	100,00	150,00	150,00

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2.2	Забезпечення обліку об'єктів культурної спадщини Більського городища	2.2.1. Організація виявлення та дослідження, інвентаризації (перегляду) об'єктів культурної спадщини на території Більського городища і його округи в рамках підготовки Паспорту на пам'ятку національного значення.	2018-2020	ІКЗ "Більськ"	Обласний бюджет	55,00	15,00	20,00	20,00		
		2.2.2. Створення електронного каталогу пам'яток та он-лайн карти Більського городища (з основною інформацією про об'єкти у складі комплексу, з прив'язками до Публічної кадастрової карти)	2018-2019	Управління культури облдержадміністрації, ІКЗ "Більськ"	Обласний бюджет	30,00	20,00	10,00			
2.3	Забезпечення збереження об'єктів Більського археологічного комплексу. Популяризація історико-культурної спадщини.	2.3.1. Встановлення та утримання охоронних дощок, охоронних знаків, на пам'ятках Більського археологічного комплексу	2018	Управління культури облдержадміністрації, ІКЗ "Більськ"	Обласний бюджет	40,00	40,00				
		2.3.2. Встановлення вказівників руху до Більського городища, визначних об'єктів пам'ятки, Музейного комплексу на автошляхах області. У тому числі виготовлення і встановлення бігборду з інформацією про Більське городище на автодорозі "Полтава-Суми", розміщення карт з туристичними маршрутами, знаків "Ви знаходитесь тут" на території Більського археологічного комплексу, тощо	2018-2019	Управління культури облдержадміністрації, ІКЗ "Більськ"	Обласний бюджет	160,00	100,00	60,00			
		2.3.3. Здійснення комплексу землевпорядних робіт щодо відведення в постійне користування ІКЗ "Більськ" найбільш цінних територій у складі Більського городища	2018	Управління культури облдержадміністрації, ІКЗ "Більськ"	Обласний бюджет	50,00	50,00				

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
		2.3.4. Здійснення комплексу землевпорядних робіт щодо відведення в постійне користування ІКЗ "Більськ" територій для розбудови Музею під відкритим небом та розроблення проектно-кошторисної документації для відтворення ділянок поселень та культових місць скіфського часу	2018	Управління культури облдержадміністрації, ІКЗ "Більськ"	Обласний бюджет	35,00	35,00				
		2.3.5. Встановлення неухильного порядку дотримання меж розорювання і закладання насаджень на території Більського археологічного комплексу (на відстані 25 м від краю ровів та 50 м від валів оборонних укріплень). Позначення меж комплексу спеціальними знаками.	2018-2019	Управління культури облдержадміністрації, ІКЗ "Більськ"	Обласний бюджет	20,00	10,00	10,00			
		2.3.6. Задерновування та засипання ділянок валів Більського городища, пошкоджених внаслідок впливу чинників природного чи антропогенного характеру	2018-2022	Управління культури облдержадміністрації, ІКЗ «Більськ»	Обласний бюджет	100,00	20,00	20,00	20,00	20,00	20,00
		2.3.7. Забезпечення здійснення охоронних рейдів територією заповідника "Більськ" з метою боротьби зі скарбощукачами (із залученням представників ЗМІ та правоохоронних органів)	2018-2022	Управління культури облдержадміністрації, ІКЗ «Більськ»	Обласний бюджет	25,00	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00
		2.3.8. Розроблення та реалізація Плану організації території Історико-культурного заповідника "Більськ"	2019	Управління культури облдержадміністрації, ІКЗ "Більськ"	Обласний бюджет	270,00		270,00			
2.4	Забезпечення проведення археологічних досліджень на території Більського археологічного комплексу	2.4.1. Організація та проведення охоронно-рятувальних археологічних досліджень на території некрополів скіфського часу "Скоробір" (Котелевський район), "А", "Б" (Зіньківський район), в урочищах "Перещепине" та "Перемірки" (Котелевський район)	2018-2022	Управління культури облдержадміністрації, ІКЗ "Більськ", Центр охорони та досліджень пам'яток археології	Обласний бюджет	1200,00	240,00	240,00	240,00	240,00	240,00

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
		2.4.2. Проведення вивчень на поселеннях скіфської епохи в межах та окрузі Більського городища (Котелевський та Зінківський райони)	2018-2022	Управління культури облдержадміністрації, ІКЗ "Більськ", Інститут археології НАН України, Харківський національний	Обласний бюджет	600,00	120,00	120,00	120,00	120,00	120,00
		2.4.3. Дослідження ділянок оборонних споруд Більського городища та Південного валу в межах Великого укріплення (Котелевський район)	2018-2022	Управління культури облдержадміністрації, ІКЗ "Більськ", Інститут археології НАН України	Обласний бюджет	330,00	90,00	90,00	50,00	50,00	50,00
		2.4.4. Дослідження території Глинського городища слов'яно-руського часу	2018-2022	Управління культури облдержадміністрації, ІКЗ «Більськ»	Обласний бюджет	250,00	50,00	50,00	50,00	50,00	50,00
2.5	Створення умов для реалізації міжнародних інноваційних проектів на території Більського городища	2.5.1. Забезпечення функціонування Літньої польової археологічної школи на території Більського городища (Міжнародний проект за підтримки Інституту археології НАН України), інших міжнародних та регіональних наукових експедицій	2018-2022	Управління культури облдержадміністрації, ІКЗ "Більськ", Інститут археології НАН України	Обласний бюджет	230,00	40,00	40,00	40,00	50,00	60,00
2.6	Забезпечення умов для наукового опрацювання та збереження і відтворення автентичного вигляду знахідок з Більського городища	2.6.1. Замовлення проведення аналізів (біологічних, хімічних і т.д.) матеріалів з розкопок на Більському городищі	2018-2022	Управління культури облдержадміністрації, ІКЗ "Більськ"	Обласний бюджет	200,00	40,00	40,00	40,00	40,00	40,00
		2.6.2. Проведення реставраційних робіт знахідок з Більського археологічного комплексу	2018-2022	Управління культури облдержадміністрації, ІКЗ "Більськ"	Обласний бюджет	240,00	40,00	40,00	50,00	50,00	60,00
2.7	Поповнення фондової колекції ІКЗ "Більськ" унікальними артефактами	2.7.1. Придбання археологічних експонатів з Більського городища у приватних осіб з метою поповнення фондів заповідника "Більськ"	2018-2022	Управління культури облдержадміністрації, ІКЗ "Більськ"	Обласний бюджет	250,00	30,00	40,00	50,00	60,00	70,00
2.8	Видання наукових праць з тематикою вивчення Більського городища та науково-популярних видань, туристичної й рекламної продукції	2.8.1. Друк видань (у т.ч. пам'яткоохоронного змісту) вітчизняних та закордонних спеціалістів з результатами археологічного вивчення Більського городища. Друк туристично-презентаційних матеріалів про Більське городище	2018-2022	Управління культури облдержадміністрації, ІКЗ "Більськ", Центр пам'яткознавства НАН України, ГО "Українське товариство охорони пам'яток історії та культури", Інститут археології НАН України	Обласний бюджет	1010,00	190,00	200,00	200,00	210,00	210,00

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2.9	Заходи наукового спрямування	2.9.1. Організація Всеукраїнських та Міжнародних наукових конференцій і семінарів, круглих столів на базі заповідника "Більськ" з проблематикою новітніх результатів вивчень та охорони пам'ятки	2018-2022	Управління культури облдержадміністрації, ІКЗ "Більськ", Центр охорони та досліджень пам'яток археології	Обласний бюджет	350,00	80,00	60,00	60,00	90,00	60,00
РАЗОМ						6245,00	1355,00	1455,00	1085,00	1175,00	1175,00
Напрямок 3. Туристична промоція Більського городища та розвиток туристичної інфраструктури											
3.1.	Музеефікація та реконструкція об'єктів археології	3.1.1. Відтворення в'язного муру до Східного укріплення Більського городища (у т.ч. виготовлення науково-проектної документації)	2021-2022	Управління культури облдержадміністрації, ІКЗ "Більськ"	Обласний бюджет	350,00				150,00	200,00
		3.1.2. Розбудова Музею під відкритим небом - відтворення досліджених жител та промислових споруд скіфської епохи	2018-2022	Управління культури облдержадміністрації, ІКЗ "Більськ"	Обласний бюджет	750,00	150,00	150,00	150,00	150,00	150,00
		3.1.3. Встановлення скіфських культових споруд, інших об'єктів на території Музею під відкритим небом	2018-2022	Управління культури облдержадміністрації, ІКЗ "Більськ"	Обласний бюджет	200,00	40,00	40,00	40,00	40,00	40,00
3.2.	Розбудова туристичних об'єктів та місць відпочинку. Поліпшення стану автомобільних доріг	3.2.1. Встановлення альтанок та місць відпочинку в межах Комплексу пам'яток території та округи Більського городища	2018-2022	Управління культури облдержадміністрації, ІКЗ "Більськ"	Обласний бюджет	280,00	50,00	50,00	60,00	60,00	60,00
		3.2.2. Будівництво оглядових майданчиків на валах Більського городища	2018-2020	Управління культури облдержадміністрації, ІКЗ "Більськ"	Обласний бюджет	180,00	60,00	60,00	60,00		
		3.2.3. Розбудова Алеї археологів (у т.ч. землевпорядні роботи та виготовлення проектно-кошторисної документації)	2019-2020	Управління культури облдержадміністрації, ІКЗ "Більськ"	Обласний бюджет	200,00		100,00	100,00		
		3.2.4. Проведення капітального ремонту дороги обласного значення О 1710132 "Котельва-Більськ"	2018-2019	Управління інфраструктури і туризму облдержадміністрації	Обласний бюджет		Відповідно до асигнувань, передбачених кошторисом	Відповідно до асигнувань, передбачених кошторисом	Відповідно до асигнувань, передбачених кошторисом		

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
3.3.	Організація культурно-мистецьких заходів на Більському городищі	3.3.1. Проведення етнофестивалю "Гелон-фест" на території Більського городища (до Міжнародного дня музеїв)	2018-2022	Управління культури облдержадміністрації, ІКЗ "Більськ"	Обласний бюджет	800,00	100,00	150,00	150,00	200,00	200,00
		3.3.2. Проведення конкурсів-симпозіумів майстрів деревообробної та гончарної справи з тематикою Більського городища	2018-2022	Управління культури облдержадміністрації, ІКЗ "Більськ"	Обласний бюджет	290,00	50,00	50,00	60,00	60,00	70,00
		3.3.3. Організація конкурсу ковалів інших культурно-мистецьких заходів	2018-2022	Управління культури облдержадміністрації, ІКЗ "Більськ"	Обласний бюджет	240,00	40,00	40,00	50,00	50,00	60,00
3.4	Науково-просвітницькі заходи з популяризації Більського городища	3.4.1. Організація виставок, семінарів, нарад, круглих столів, практикумів та конференцій щодо розвитку туризму на території Більського городища	2018-2022	Управління культури облдержадміністрації, ІКЗ "Більськ"	Обласний бюджет	100,00	20,00	20,00	20,00	20,00	20,00
		3.4.2. Зйомки науково-популярного фільму про Більське городище, промо-роликів для популяризації пам'ятки на туристичному ринку	2018-2022	Управління культури облдержадміністрації, ІКЗ "Більськ"	Обласний бюджет	125,00	20,00	20,00	25,00	25,00	35,00
		3.4.3. Забезпечення участі представників заповідника "Більськ" в вітчизняних та зарубіжних конкурсах, семінарах, конференціях, фестивалях і т.д. з метою презентації Більського городища та результатів вивчень пам'ятки	2018-2022	Управління культури облдержадміністрації, ІКЗ "Більськ"	Обласний бюджет	225,00	30,00	40,00	45,00	50,00	60,00
		3.4.4. Організація інформаційно-просвітницьких турів на Більське городище для викладачів ВНЗ, вчителів шкіл Полтавської області, працівників методичних кабінетів	2018-2022	Департамент освіти і науки Полтавської облдержадміністрації, ІКЗ "Більськ"	Обласний бюджет	180,00	25,00	30,00	35,00	40,00	50,00
РАЗОМ						3920,00	585,00	750,00	795,00	845,00	945,00
Разом по програмі						20972,00	6342,00	6305,00	2770,00	2700,00	2855,00

РОЗДІЛ 5.

Очікувані показники успішності Програми (критерії оцінки ефективності виконання заходів Програми)

Реалізація Програми має сприяти досягненню наступних показників:

- повноцінне збереження унікальної пам'ятки археології національного значення – Більського городища;
- поступове перетворення заповідника «Більськ» на потужний вітчизняний науковий та культурний центр;
- розширення наукового потенціалу установи;
- вирішення проблем щодо контролю за веденням господарської діяльності у межах території, що перебуває під опікою заповідника «Більськ»;
- збільшення площ якісно досліджених територій Більського городища;
- поповнення наукових фондів установи новими небуденними артефактами;
- виготовлення нового зведеного Паспорта на комплекс пам'яток території та округи Більського городища;
- розбудова туристичної інфраструктури в межах заповідника «Більськ»;
- поглиблення інтеграції послуг заповідника на туристичні ринки України;
- збільшення в 15-20 разів кількості відвідувачів Більського городища.

Завдяки цьому, як передбачається, відбудеться поступовий вихід Більського городища на європейський науковий простір та міжнародний ринок туристичних послуг.

Соціальний ефект реалізації Програми полягатиме в утвердженні Більського городища в статусі наукової та туристичної перлини Полтавщини, що, у свою чергу, дасть розвиток сільським територіям, на яких розміщена пам'ятка.

Показники успішності Програми збереження, вивчення та популяризації Більського городища на 2018–2022 роки

Показники успішності проекту	Значення показника станом на початок реалізації Програми	Одиниця виміру	Прогнозні значення показників успішності станом на завершення бюджетного року					Джерела інформації показників
			2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Відкриття на базі заповідника «Більськ» сучасного музейного комплексу	0	Одиниць	1	-	-	-	-	Статистична звітність

Збільшення кількості наукових фондів заповідника «Більськ»	13 000	Одиниць	14 000	17 000	20 000	25 000	30 000	Статистична звітність
Збільшення кількості відвідувачів Більського городища	1000	осіб	3000	10 000	15 000	20 000	25 000	Статистична звітність
Проведення обласних культурно-мистецьких свят	1	одиниць	2	2	2	2	2	Статистична звітність
Проведення науково-реставраційних розкопок курганів Більського городища	2 (щороку)	Одиниць	6	6	6	6	6	Статистична звітність
Здійснення охоронних археологічних робіт на поселеннях городища	1	Одиниць	3	3	3	3	3	Статистична звітність
Видання нових наукових праць про Більське городище	2 (щороку)	Одиниць	4	4	4	4	5	Статистична звітність
Проведення Всеукраїнських наукових конференцій, семінарів з тематикою Більського городища	1 (щороку)	Одиниць	2	1	1	2	1	Статистична звітність
Розробка Плану організації території Більського городища	0	Одиниць	0	1	0	0	-	Статистична звітність
Створення Паспорта на комплекс пам'яток території та округи Більського городища	0	Одиниць	1	-	-	-	-	Статистична звітність
Придбання транспортних засобів для заповідника «Більськ»	1	Одиниць	2	-	-	-	-	Статистична звітність

РОЗДІЛ 6.**Показники витрат, що забезпечують виконання Програми**

Заходи Програми реалізуються за рахунок коштів державного, обласного бюджету, інших джерел, не заборонених законодавством.

Фінансове забезпечення заходів щодо підтримки виконання Програми здійснюється в межах бюджетних призначень, передбачених на відповідний рік.

Орієнтовний обсяг фінансування заходів Програми становить 20 972,00 тис. грн.

Обсяг фінансування уточнюється щороку при формуванні проекту обласного бюджету на відповідний бюджетний період у межах видатків, передбачених Управлінню культури Полтавської обласної державної адміністрації, відповідальному за виконання завдань і заходів Програми.

**Бюджет Програми збереження, вивчення та популяризації
Більського городища на період 2018–2022 років**

Очікувані джерела фінансування	Строк Програми по роках					Частка у % від загального обсягу фінансування
	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	
Напрямок 1. Поліпшення матеріально-технічної бази заповідника "Більськ"						
Обсяг коштів, усього, у тому числі:	10807,00					
державний бюджет	-	-	-	-	-	
обласний бюджет	4402,00	4100,00	890,00	680,00	735,00	
районні, міські бюджети	Відповідно до асигнувань, передбачених кошторисом					
бюджети сіл, селищ, об'єднаних територіальних громад	Відповідно до асигнувань, передбачених кошторисом					
інші джерела	Відповідно до асигнувань, передбачених кошторисом					
Напрямок 2. Наукова та пам'яткоохоронна діяльність на території Більського городища						
Обсяг коштів, усього, у тому числі:	6245,00					
державний бюджет	-	-	-		-	
обласний бюджет	1355,00	1455,00	1085,00	1175,00	1175,00	
районні, міські бюджети	Відповідно до асигнувань, передбачених кошторисом					
бюджети сіл, селищ, об'єднаних територіальних громад	Відповідно до асигнувань, передбачених кошторисом					
інші джерела	Відповідно до асигнувань, передбачених кошторисом					

Напряг 3. Туристична промоція Більського городища та розвиток туристичної інфраструктури						
Обсяг коштів, усього, у тому числі:	3920,00					
державний бюджет	-	-	-		-	
обласний бюджет	585,00	750,00	795,00	845,00	945,00	
районні, міські бюджети	Відповідно до асигнувань, передбачених кошторисом					
бюджети сіл, селищ, об'єднаних територіальних громад	Відповідно до асигнувань, передбачених кошторисом					
інші джерела	Відповідно до асигнувань, передбачених кошторисом					
Разом по Програмі						
Обсяг коштів, усього, у тому числі:	20972,00					
державний бюджет	-	-	-		-	
обласний бюджет	6342,00	6305,00	2770,00	2700,00	2855,00	
районні, міські бюджети	Відповідно до асигнувань, передбачених кошторисом					
бюджети сіл, селищ, об'єднаних територіальних громад	Відповідно до асигнувань, передбачених кошторисом					
інші джерела	Відповідно до асигнувань, передбачених кошторисом					

РОЗДІЛ 7.**Координація та контроль за ходом виконання Програми**

Організаційний супровід та координація діяльності щодо виконання Програми здійснюється Управлінням культури Полтавської обласної державної адміністрації.

Контроль за виконанням Програми здійснюється Полтавською обласною державною адміністрацією та постійними комісіями Полтавської обласної ради з питань бюджету та управління майном, з питань світи, науки, культури.

Управління культури Полтавської обласної державної адміністрації щорічно здійснює обґрунтовану комплексну оцінку результатів виконання Програми та за потреби розробляє пропозиції щодо доцільності продовження тих чи інших заходів, включення додаткових заходів, уточнення показників, обсягів і джерел фінансування, переліку виконавців, строків виконання Програми та окремих заходів тощо.

Річний звіт про виконання Програми та пояснювальну записку до нього надається Управлінням культури облдержадміністрації до 20 січня наступного за звітним роком до Департаменту економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій облдержадміністрації.

Управління культури облдержадміністрації щорічно звітує про хід реалізації заходів Програми перед обласною радою.

**Начальник Управління
культури Полтавської
облдержадміністрації**

Г.І. Фасій